

Johtamisesta 3. Resumé/ 18.3.2006/ HL

Johtamalla eli derivoimalla muodostetaan uusi sana **kantasanasta johtimen avulla** (useimmiten on kysymyksessä (heikko vok.vartalo). Johdettu sana on **johdos**.

Johdin on suffiksi, jonka avulla sanavartalosta muodostetaan **uusi sanavartalo**, esim. osta+ja+lle+kin. Se sana, josta johdos on muodostettu, on **kantasana**. Kantasana voi olla joko johtamaton tai johdos.

Johtamattomat ja yhdistämättömät kantasanat ovat perussanoja, esim. onni. Kun päätteet, tunnukset ja johtimet on erotettu, sanasta jää jäljelle **kanta= tyvi**.

1) Johtimia voi olla useita peräkkäin. Esim. tie > tietää > tieto > tiedostaa > tie-d-o-sta-maton

Kaikille johdoksille ei voida aina osoittaa kantasanaa. Puhutaan sanapesyestä, esim. väs-y-ä, väs-ähtä-ä, väsy-mys.

2) **Takaperojohdossa eli retrogradisessa derivaatiossa** luodaan johdoksen pohjalta uusi kantasana. Esim. tarrata > tarra

3) **Vartalosisäisellä johdolla muodostetaan onomatopieettis-deskriptiivisiä sanoja** vaihtamalla vartalonsisäisiä äännteitä. Esim. hilkkua - holkkua - hulkkua - hylkkyä - hölkkyä - helkkyä pirskaa - porskua - pärskyä - purskaa

Johtimista. Johtimet voivat olla joko

- 1) **yksinkertaisia** esim. -la/-lä
- 2) **yhdysohdimia**. Esim. verbissä laihtua johdin **-tu- < - ta+ u)**

Suomessa on noin 140 nomininjohdinta, noin 60 verbinjohdinta sekä noin 20 partikkelinjohdinta.

Ryhmyksiä:

1. **denominaaliset nominit** ilo + inen, koiv + ikko, mummo+ la
2. **deverbaaliset nominit** laula+ ja, kytk+ in, valmist + us
3. **denominaaliset verbit** pehme-ne- (< pehmetä), kala+ sta-a
4. **deverbaaliset verbit** ava+ utu-a (avata), laul+ ele-

